บทบรรณาธิการ

วารสารประวัติศาสตร์ฉบับแรกของปีนี้มี 4 บทความ บทความวิจัยเรื่อง “ผูกมิตรกับเปียงยาง : การทูตเชิงรุกของไทยต่อเกาหลีเหนือช่วง ค.ศ. 2000-2006” ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือในช่วง ค.ศ. 2000-2006 ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากเดิม คือ ไทยแสดงบทบาทเชิงรุกด้วยการชักชวนเกาหลีเหนือเข้าสู่การประชุมพหุภาคีว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาค ขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและพยายามเป็นตัวกลางคลี่คลายปัญหาอาวุธนิวเคลียร์ นโยบายนี้แสดงให้เห็นความต่อเนื่องในนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลไทยหลายชุดหลังสิ้นสุดสงครามเย็นที่มุ่งสร้างความเป็นผู้นำของภูมิภาค ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี อย่างไรก็ตาม ไทยไม่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกาหลีเหนือ อีกทั้งยังต้องเผชิญสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกระหว่างการถนอมความสัมพันธ์ทวิภาคีกับการจัดการประเด็นด้านมนุษยธรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

บทความวิชาการเรื่อง “The Role of the Probation Services in the Development of England and Wales’ Nineteenth-Century Criminal Justice System” ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาในอังกฤษและเวลส์ในระหว่างศตวรรษที่ 19 โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์จากการคุมประพฤติ ระบบนี้แต่เดิมยึดติดกับแนวทางการลงโทษรุนแรงเพื่อชดใช้ความผิดที่ทำลงไป เช่น การประหารชีวิตหรือจำคุก แต่ได้ปรับมาใช้แนวทางการฟื้นฟูมากยิ่งขึ้น บทความศึกษาที่มาของแนวคิดการคุมประพฤติ บริบททางสังคม และสถาบันต่าง ๆ ที่สนับสนุนหรือต่อต้านแนวคิดนี้ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้แนวคิดนี้ในช่วงเริ่มต้น โดยสรุปแล้ว ระบบการคุมประพฤติในศตวรรษที่ 19 ได้วางพื้นฐานปรัชญาเกี่ยวกับความยุติธรรมทางอาญาที่เปลี่ยนจากวิธีการลงโทษอย่างรุนแรงไปสู่วิธีการฟื้นฟูมากยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่ระบบการคุมประพฤติสมัยใหม่ในเวลาต่อมา

บทความวิชาการเรื่อง “รามคำแหงนิพนธ์ : การประกอบสร้างประวัติศาสตร์นิพนธ์เรื่องพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2376 ถึง พ.ศ. 2535” ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์นิพนธ์เรื่อง พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่ทำให้เรื่องราวของพระองค์กลายเป็นที่จดจำมาตั้งแต่การค้นพบหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ของรัชกาลที่ 4 เมื่อพระนาม “รามคำแหง” เริ่มเข้ามาอยู่ในความทรงจำของชนชั้นนำสยามแทนที่ “พระร่วง” ซึ่งเป็นวีรบุรุษในปรัมปราในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เรื่องราวของพ่อขุนรามคำแหงได้กลายไปเป็นส่วนหนึ่งของ “ประวัติศาสตร์ชาติ” ในฐานะสิ่งที่เชื่อมต่อระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ที่สะท้อนภาพลักษณ์ “กษัตริย์สาธารณะ” ผ่านบทพระนิพนธ์ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพและรัชกาลที่ 6 จนกลายเป็น “ประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบราชาชาตินิยม” หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 พ่อขุนรามคำแหงถูกสร้างภาพลักษณ์ให้สอดคล้องกับนโยบายชาตินิยมสมัยรัฐบาลจอมพล

ป. พิบูลสงคราม จวบจนการรัฐประหารของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่เปิดทางให้อุดมการณ์ราชาชาตินิยมกลับมาอีกครั้ง ผนวกกับกระแสประชาธิปไตยภายหลัง 14 ตุลา ภาพลักษณ์ของพ่อขุนรามคำแหงก็ถูกนำเสนอให้สอดคล้องกับกระแสประชาธิปไตยและภาพลักษณ์สถาบันกษัตริย์ผู้สมาทานประชาธิปไตย และมีความเป็น “พ่อ” มากกว่าครั้งก่อน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของ “ประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยม” ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นถึงความเป็น “พระมหากษัตริย์และผู้นำ” ของพ่อขุนรามคำแหงที่สามารถแฝงฝังอุดมการณ์บางอย่างไว้จนสามารถถูกหยิบนำไปใช้ได้เข้ากับทุกยุคทุกสมัย และทำให้พ่อขุนรามคำแหงมหาราชกลายเป็นทั้งพระมหากษัตริย์และผู้นำในอุดมคติมาอย่างยาวนานจวบจนปัจจุบัน

บทความวิชาการเรื่อง “ประวัติศาสตร์นิพนธ์เมืองศรีสะเกษตั้งแต่ทศวรรษ 2370 จนถึงปัจจุบัน” มุ่งศึกษา 3 ประเด็นสำคัญ คือ ปัญหาในงานเขียนประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษ สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษตั้งแต่ทศวรรษ 2370 จนถึงปัจจุบัน และโครงเรื่องและเรื่องเล่าหลักที่ถูกนำเสนอในงานเขียนของนักประวัติศาสตร์ บทความชี้ว่าปัญหาในงานเขียนประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษยังคงเลือกใช้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์จากเหตุการณ์เพียงไม่กี่เหตุการณ์ ใช้หลักฐานอย่างจำกัด และนิยมผลิตซ้ำข้อมูลจากเอกสารประเภทพงศาวดาร ดังนั้นจึงหลีกไม่พ้นการขับเน้นเรื่องราววีรบุรุษที่มักจะกลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการก่อร่างความคิดชาตินิยมของท้องถิ่นไปในที่สุด สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษตั้งแต่ทศวรรษ 2370 จนถึงปัจจุบันถือเป็นช่วงเวลาของการฟูมฟักที่ยาวนานพอสมควรที่น่าจะทำให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์สามารถปักหลักได้อย่างมั่นคง แต่ที่ผ่านมาประวัติศาสตร์นิพนธ์เมืองศรีสะเกษที่ถูกผลิตขึ้นสะท้อนปัญหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มักถูกผูกขาดอยู่กับปัญญาชนที่โดยมากอยู่ในระบบราชการ เรื่องราวที่ปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์แทนที่จะสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นกับบริบทความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก แต่เลือกที่จะยึดโยงมโนทัศน์การใช้อำนาจรัฐและกลุ่มความคิดที่ผูกพันกับแนวคิดชาตินิยม แม้จะมีนักวิชาการจำนวนหนึ่งพยายามรื้อถอนความผูกพันดังกล่าวออกจากสำนึกท้องถิ่น แต่ไม่ก่อให้เกิดมรรคผลของการศึกษาในทิศทางนี้เท่าที่ควร

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณนักวิชาการทุกท่านที่ผลิตงานเพื่อประโยชน์ทางวิชาการแก่สาธารณะ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ช่วยงานคือ คุณปวิช นวิรุพห์ และคุณรัฐนันท์ วิจิตรกฤตพงศ์

จุฬาพร เอื้อรักสกุล